

Column Bezuinigen op de raadsvergoedingen

Ik weet niet hoe het met andere gemeenten is gesteld, maar in mijn gemeente is alles bezuiniging wat de klok slaat. Om de begroting structureel sluitend te krijgen heeft de raad moeten besluiten tot ingrijpende financiële maatregelen. Daarbij wordt niet veel ontzien, ook de raad zelf niet. Als griffier krijg je de opdracht om binnen de budgetten van de raad een X-bedrag te vinden. En dan komt vanzelf de vraag op tafel of er ook bezuinigd zou moeten worden op de financiële vergoedingen van raadsleden en commissieleden. Aanleiding om deze eens tegen het licht te houden.

Politiek gebaar?

Het gaat mij niet zozeer om de feitelijke vraag of een raad zou moeten besluiten tot verlaging van de vergoedingen aan zijn leden. Die is vooral politiek van aard en daar wordt verschillend tegenaan gekeken. Er zullen raadsfracties zijn die met een klop-op-de-borst roepen: kijk ons eens, wij zijn solidair met de bevolking, wij bezuinigen ook op onze eigen vergoedingen. Andere fracties zullen dit een goedkoop politiek gebaar vinden. Laten we daarentegen eens kijken naar de juridische status van de raads- en commissievergoedingen.

Wettelijk voorgeschreven

De financiële voorzieningen voor raads- en commissieleden zijn niet vrijblijvend. In artikel 95 van de Gemeentewet staat namelijk niet dat zij een vergoeding "kunnen ontvangen", maar imperatief: "ontvangen". En dit geldt evenzeer voor de leden van commissies (artikel 96 Gemeentewet). Overigens – in de richting van de SP – staat er ook niet dat "de politieke partij" de vergoedingen ontvangt, maar de leden van de raad en de commissies. De gemeente is dus verplicht de vergoedingen aan de betreffende personen uit te betalen. Wat die er vervolgens mee doen is hun eigen zaak. Ze mogen het bedrag zelf gebruiken, terugstorten of aan hun partij overmaken. De reparatiewetgeving om betalingen aan de partij tegen te gaan, die Minister Spies voorbereidt, is dus wat de Gemeentewet betreft helemaal niet nodig. Maar dit terzijde.

Bedoeling van de vergoedingen

De Wetgever heeft bij de introductie van de vaste vergoedingen voor raads- en commissieleden in 1975 een toelichting gegeven op de bedoeling ervan. Bij de nieuwe Gemeentewet in 1992 is deze achterwege gebleven, dus is de oude toelichting nog steeds van kracht. Het is volgens de wetgever de bedoeling dat een raadslid deze functie naast een functie in het maatschappelijk leven kan vervullen. Een raadslid moet dus midden in de maatschappij staan. Professionalisering van het ambt, zoals bij wethouders het geval is, is wat de wetgever betreft dan ook niet aan de orde.

Om een raadslid in staat te stellen het raadswerk goed te kunnen doen, moet hij of zij daar tijd voor kunnen vrijmaken. De financiële vergoeding is dan ook nadrukkelijke bedoeld om als raadslid onbetaald verlof te kunnen nemen in de hoofdfunctie ten behoeve van het raadswerk. Om die reden is in de wet gekozen voor de term "vergoeding". Dit gegeven relativeert naar mijn mening het werkdrukargument dat vaak wordt aangevoerd als negatief aspect van het raadslidmaatschap. Raadsleden worden daarvoor financieel gecompenseerd, al is het wellicht aantrekkelijker om de vergoeding bovenop je gewone inkomen te ontvangen. Daarnaast ontvangen raadsleden een (belastingvrij) bedrag dat bedoeld is voor kosten die ten behoeve van het raadslidmaatschap moeten worden gemaakt, zoals representatiekosten, telefoon, reiskosten binnen de gemeente, inktpatronen voor de printer enzovoort. Voor dit bedrag hanteert de wetgever de term "tegenwoordeling".

Rechtspositiebesluit

De Gemeentewet bepaalt in de artikelen 95 lid 1. en 96 lid 1. dat de raad door middel van een verordening de raads- en commissievergoedingen moet vaststellen. Dit doet veronderstellen dat de raad beleidsvrijheid heeft bij het bepalen van de hoogte van de vergoedingen. Dat is ook zo. Maar de leden 3. respectievelijk 4. van de genoemde artikelen leggen die vrijheid meteen weer aan banden. Want de inhoud van de verordeningen wordt gebonden aan "regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld". Die AMvB is het Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden, waarin de bedragen staan die mogen worden uitgekeerd, afhankelijk van de gemeentegrootte.

Kort gezegd: de raad is gebonden aan rijksregels bij het bepalen van de vergoedingen. Een fraai

staaltje van schijn decentralisatie. Maar de wetgever had er een argument voor. De toelichting zegt dat de raad weliswaar zoveel mogelijk vrijheid moet hebben, maar dat de wet toch regels zou moeten stellen, ook al voor het voorkomen van buitensporigheden.

Bezuinigen op de raadsvergoedingen?

Toch heeft de raad wel beleidsvrijheid bij het maken van de verordening voor de financiële vergoedingen. Hij mag namelijk bepalen dat maximaal 20% naar beneden wordt afgeweken van de normbedragen voor de vergoedingen van de raads- en commissieleden die in het Rechtspositiebesluit staan.

Dat is natuurlijk een open deur naar bezuiniging op de raadsvergoedingen. Want in een beetje gemeente kun je op die manier toch al snel een ton structureel realiseren.

Toch is een waarschuwing op haar plaats.

Als je de betreffende wetsgeschiedenis leest, dan zie je dat de Gemeentewet uitgaat van de gedachte dat (vrij citaat) ideële motieven de belangrijkste drijfveer zijn om raadslid te worden. En dat dit, wat de wetgever betreft, ook zo moet blijven om de functie van raadslid in het belang van de plaatselijke samenleving te kunnen aanvaarden.

Wanneer je de doelstelling van de raadsvergoedingen tot je laat doordringen, dan kun je niet anders concluderen dan dat met bezuiniging daarop het democratisch functioneren van de raad aan de orde is. De mogelijkheid tot het nemen van onbetaald verlof bij de werkgever wordt immers ingeperkt, en daarmee ook de mogelijkheden tot het uitoefenen van het raadslidmaatschap.

De raad moet zich daarvan goed rekenschap geven.

Krijn van der Heijden,
Raadsgriffier Zutphen

(foto)